

PARTICULARITĂȚI PRIVIND APLICAREA PRINCIPILOR CONTABILITĂȚII LA SOCIETĂȚILE BANCARE

Asist.univ.drd. Grigorescu Sorin - Universitatea „Constantin Brâncoveanu”- Rm. Vâlcea, mail: soringry@yahoo.com

Rezumat:

The fundamental object of accounting, to assure a true value of the financial statement and of exercise result: are made by rules, methods and accounting procedure which are substantiating and concretization taking into consideration some principals and general accounting convention.

The accounting politics are the principles, the bases, the conventions, the rules and the practice adopted by a bank when is setting up and introduce the financial statement. The leadership has to choose and applies the bank politics, so as the financial statement have to be in accordance with the demand of each International Accounting Standard Boards and of each interpretation of the Permanent Committee for Interpretation.

The application of the accounting principles to a bank is suffering many characteristic features because of the complex aspect of bank activities.

Principiile contabile sunt elemente conceptuale care ghidează normalizatorul în elaborarea normelor contabile, plecând de la postulatele contabile. În același timp, ele vin în sprijinul unei corecte contabilizări a tranzacțiilor și a altor evenimente, precum și pentru o reprezentare fidelă a situației financiare și a performanțelor băncii prin intermediul documentelor de sinteză. De asemenea, principiile contabile sunt puncte de referință pentru auditori, în activitatea lor de auditare a conturilor anuale.

Obiectivul fundamental al contabilității, de asigurare a unei imagini fidele asupra situației financiare și rezultatului exercițiului, se realizează pe baza unor reguli, metode și proceduri contabile care se fundamentează și concretizează avându-se în vedere anumite principii și convenții contabile generale. În prezent se pune tot mai mult accent pe calitățile informațiilor contabile, iar un element important în construirea tratamentelor contabile aferente diverselor tranzacții îl reprezintă principiile contabile.

Politicele contabile sunt principiile, bazele, convențiile, regulile și practicile specifice adoptate de o bancă la întocmirea și prezentarea situațiilor financiare. Conducerea trebuie să aleagă și să aplice politicile contabile ale unei bănci, astfel încât situațiile financiare să fie conforme cu toate cerințele fiecărui Standard Internațional de Contabilitate aplicabil și ale fiecărei interpretări a Comitetului Permanent pentru Interpretări..

Practica contabilă a unei economii de piață nu poate fi concepută fără utilizarea unor principii de bază. Aceasta deoarece se pot întâlni operații contabile pentru care nu există stabilite reguli sau proceduri de rezolvare, iar soluționarea lor se poate înfăptui numai prin apelarea la unul sau la mai multe principii contabile, fapt ce denotă necesitatea cunoașterii și înțelegerii corecte a conținutului lor.

Principiile contabile, a căror respectare dau o imagine fidelă patrimoniului, sunt următoarele: principiul prudenței, principiul permanenței metodelor, principiul continuității activității, principiul independenței exercițiului, principiul intangibilității bilanțului, principiul necompensării, principiul costului istoric, principiul supremației realității asupra aparenței,

principiul regularității, sincerității și imaginii fidele, principiul pragului de importanță semnificativă¹.

În cazul băncilor pot apărea o serie de situații specifice în ceea ce privește aplicarea principiilor contabile generale.

1. Principiul prudenței

Potrivit căruia nu este admisă supraevaluarea elementelor de activ și a veniturilor, respectiv subevaluarea elementelor de pasiv și a cheltuielilor, ținând cont de deprecierea, riscurile și pierderile posibile generate de desfășurarea activității exercițiului curent sau anterior. Cei care elaborează situații financiare trebuie să se confrunte cu incertitudini care, în mod inevitabil, planează asupra multor evenimente și circumstanțe, cum ar fi încasarea creanțelor îndoielnice, durata de utilizare probabilă a utilajelor și echipamentelor și numărul eventualelor reclamații cu privire la produsele în garanție. Astfel de incertitudini sunt recunoscute prin prezentarea naturii și valorii lor, dar și prin exercitarea prudenței în întocmirea situațiilor financiare. Prudența înseamnă includerea unui grad de precauție în exercitarea raționamentelor necesare pentru a face estimările cerute în condiții de incertitudine, astfel încât activele și veniturile să nu fie supraevaluate, iar datoriile și cheltuielile să nu fie subevaluate.

La nivelul societăților bancare există derogări de la principiul prudenței în ceea ce privește operațiunile de piață, atunci când sunt evaluate la prețul pieței:

- luarea în considerare a rezultatelor nerealizate pentru titlurile de tranzacție;
- neprovizionarea minus-valorilor latente pentru titlurile de investiții;
- luarea în considerare, în anumite condiții, a rezultatelor potențiale privind instrumentele financiare la termen;
- înregistrarea la prețul de piață a operațiunilor în devize.

a. Pentru ca un titlu de valoare să fie înregistrat ca titlu de tranzacție, trebuie să îndeplinească simultan trei condiții:

- intenția de tranzacționare să se realizeze în cel mai scurt timp, înainte de scadență, de regulă în mai puțin de 6 luni;
- titlurile să fie tranzacționabile în orice moment pe o piață lichidă;
- prețul de piață al titlurilor să fie accesibil terților.

„Încălcarea” principiului prudenței constă în reevaluarea titlurilor de tranzacție pe baza cursului bursier și înscrierea diferenței favorabile direct în conturile de venituri, fără ca venitul să fie realizat efectiv.

De exemplu: o societate bancară a cumpărat 1000 acțiuni la un curs de 10 lei/acțiune. Pe parcurs acțiunile cumpărate sunt reevaluate la cursul de piață de 10,5 lei/acțiune.

- Cumpărarea efectivă a titlurilor de tranzacție:

3021	=	333	10.000 lei
<i>Titluri detranzacție</i>		<i>Contul societăților la bursă</i>	

- Se evidențiază reevaluarea titlurilor de tranzacție la cursul bursier (cursul pieței fiind mai mare decât valoarea reală a acțiunilor înregistrată în contabilitate, rezultă o diferență favorabilă):
 $1000 \times (10,5 - 10,0) = 500$ lei

3021	=	7032	500 lei
<i>Titluri detranzacție</i>		<i>Veniturile din titlurile de tranzacție</i>	

Apare înregistrat în contabilitate un venit realizat de 500 lei, venit care duce la impozit pe profit mai mare și la dividenda mai mari distribuite acționarilor, deci la decapitalizarea băncii.

¹ BNR – „Planul de conturi al societăților bancare și normele metodologice de utilizare a acestuia”, pag. 10

b. *Titlurile de investiții* sunt titluri cu venit fix care au fost achiziționate cu intenția de a le deține, în principiu până la scadență. În categoria titlurilor de investiții se cuprind obligațiunile, efectele publice și alte titluri cu venit fix. Cheltuielile cu achiziția titlurilor de investiții sunt evidențiate în conturile de cheltuieli corespunzătoare și nu se includ în valoarea titlurilor intrate în patrimoniu.

Periodic, titlurile de investiții se evaluează la prețul pieței, caz în care diferențele nu se înregistrează în contabilitate, iar pentru diferențele nefavorabile, *nu se constituie, de regulă provizioane*, așa cum se întâmplă în cazul titlurilor de plasament. Se pot constitui provizioane pentru deprecierea pentru deprecierea titlurilor de investiții, în situația unei posibile vânzări a titlurilor de investiții înainte de scadență, sau în cazul riscului de faliment al emitentului titlurilor.

Pierderile probabile vor fi contabilizate pe seama cheltuielilor cu provizioanele pentru riscuri și cheltuieli constituindu-se în acest fel provizioane pentru riscuri și cheltuieli. Provizioanele se constituie, de regulă, la sfârșitul exercițiului financiar pentru acele active sau datorii a căror realizare sau plată este incertă, ori pentru cheltuieli ce devin exigibile în perioadele următoare, cum sunt:

- acoperirea riscurilor de executare a angajamentelor prin semnătură;
- facilități acordate personalului;
- riscurile de țară;
- litigiile, amenzile și penalitățile, despăgubirile, daunele și alte datorii incerte;
- alte provizioane (cheltuieli cu reparațiile capitale eşalonate, pe mai multe perioade potrivit programului stabilit etc).

La sfârșitul exercițiului (anului), provizioanele constituite anterior se analizează și se regularizează astfel:

- prin debitul contului de cheltuieli, în cazul majorării provizionului;
- prin creditul contului de venituri, când provizionul trebuie diminuat sau anulat, când acesta devine total sau parțial fără obiect;
- când are loc realizarea riscului sau cheltuiala devine exigibilă, conturile de provizioane constituite anterior se anulează prin contul de venituri și în aceleași timp cheltuielile și pierderile în funcție de natura lor se înregistrează în conturile corespunzătoare.

2. Principiul independenței exercițiului

Presupune delimitarea în timp a veniturilor și cheltuielilor aferente activității băncii pe măsura angajării acestora și trecerii lor la rezultatul la care se referă.

Rezultatul exercițiului trebuie să cuprindă, potrivit acestui principiu, toate veniturile și cheltuielile care se raportează la acest exercițiu, pe măsură ce sunt angajate și nu pe bază de încasări și plăți. Astfel, dobânzile sunt contabilizate la rezultate pe baza dobânzilor surse (prorata temporis) iar din punct de vedere tehnic, acest scop este atins prin utilizarea conturilor de creanțe și datorii atașate sau a conturilor de regularizare.

Practicarea contabilității de angajamente are ca efect asigurarea imaginii fidele asupra rezultatului exercițiului. Aplicarea principiului independenței exercițiului conduce la utilizarea conturilor de regularizare (cheltuieli și venituri constatate în avans), calcularea amortismentelor și provizioanelor, contabilizarea unor evenimente posterioare închiderii exercițiului financiar anterioare închiderii conturilor.

Conform principiului independenței exercițiilor, este necesar ca fiecărui exercițiu să i se impute veniturile și cheltuielile corespunzătoare. Dificultățile apar atunci când unele cheltuieli sunt angajate pentru mai multe exerciții. Într-o atare situație, problema care se pune este determinarea părții din cheltuieli care a servit obținerii venitului anului curent. Partea din cheltuieli ajunsă la scadență este „o cheltuială” în timp ce partea din cheltuieli neajunsă la scadență este „un activ”. Dacă o parte din cheltuieli nu poate fi conectată cu veniturile viitoare, ele constituie o pierdere².

² N. Feleagă, I. Ionașcu – „Tratat de contabilitate financiară, vol I”, Ed. Economică, București, 1998, pag. 413

Un exemplu de cheltuieli angajabile asupra mai multor exerciții este achiziționarea unui bun de natura imobilizărilor. Costul bunului este un activ, deoarece reprezintă un efort pentru realizarea de venituri în exercițiile viitoare. Dacă într-adevăr, activul generează venituri, o parte din costul său este tratată ca o cheltuială, iar soldul neamortizat este un activ. În eventualitatea în care bunul devine desuet, ca urmare a uzurii morale, soldul neamortizat va fi o pierdere, deoarece bunul nu va genera venituri, iar partea neamortizată a costului său nu va mai putea fi conectată la veniturile din exploatare.

Conform principiului conectării cheltuielilor la venituri, o cheltuială nu se înregistrează nici în momentul plății, nici în momentul cumpărării sau prestării de servicii și nici la terminarea producției, ci în momentul în care bunul sau serviciul contribuie la constatarea unui venit. Procesul de conectare a cheltuielilor cu veniturile solicită un volum relativ mare de estimări. În anumite cazuri este dificil să se determine momentul în care o cheltuială contribuie la generarea unui venit, chiar dacă cea mai mare parte a cheltuielilor pot să fie asociate unui venit determinat.

Pentru o bancă acest principiu își găsește aplicabilitatea mai mult ca oricare alt principiu contabil prin existența următoarelor cazuri:

- creanțe și datorii în legătură cu dobânzile de încasat și de plătit;
- scontarea efectelor de comerț;
- chirii, abonamente de ziare, de reviste, plătite anticipat ș.a.

a. Dobânzile de încasat sau de plătit sunt fracționate în funcție de perioada pentru care s-au contractat de momentul de sfârșit de lună, fracționare datorată principiului independenței exercițiilor.

Exemplu 1 privind delimitarea dobânzilor de plătit: O persoană fizică își deschide un cont de depozit la o societate comercială în valoare de 1000 lei, pe data de 10 aprilie 2006, cont de depozit cu capitalizare lunară, rata dobânzii 4% pe an.

- Deschiderea contului de depozit:

$$\begin{array}{rcll} \mathbf{101} & = & \mathbf{2532} & 1000 \text{ lei} \\ \textit{Casa în lei} & & \textit{Conturi de depozite la termen} & \end{array}$$

- Înregistrarea dobânzii de plătit pe data de 30 aprilie 2006. Deși dobânda se va plăti (adăuga la contul de depozit) după o lună- pe 9 mai 2006 conform *principiului independenței exercițiilor* trebuie delimitată net cheltuiala care corespunde lunii aprilie și care corespunde lunii mai.

$$\text{Dobânda pentru aprilie} = \frac{1000 * 4 * 21}{360 * 100} = 2,33 \text{ lei}$$

$$\begin{array}{rcll} \mathbf{60252} & = & \mathbf{2537} & 2,33 \text{ lei} \\ \textit{Cheltuieli u dobânzile pentru depozitele la termen} & & \textit{Creanțe atașate} & \end{array}$$

- Înregistrarea dobânzii de plătit pentru luna mai (pentru 9 zile)

$$\text{Dobânda pentru aprilie} = \frac{1000 * 4 * 9}{360 * 100} = 1 \text{ leu}$$

$$\begin{array}{rcll} \mathbf{60252} & = & \mathbf{2537} & 1 \text{ leu} \\ \textit{Cheltuieli cu dobânzile pentru depozitele la termen} & & \textit{Creanțe atașate} & \end{array}$$

- Capitalizarea dobânzii:

$$\begin{array}{rcll} \mathbf{2537} & = & \mathbf{2532} & 3,33 \text{ lei} \\ \textit{Creanțe atașate} & & \textit{Conturi de depozite la termen} & \end{array}$$

Exemplu 2 privind delimitarea dobânzilor de încasat: O societate bancară acordă un credit pe termen scurt (60 zile) unei persoane juridice, credit global de exploatare, în următoarele condiții:

- valoare credit acordat 50.000 lei;
- rata dobânzii 15% pe an;
- data acordării 12 martie 2006;
- comision la acordare 600 lei;
- rambursarea creditului și a dobânzii se face integral la scadență.

Înregistrările în contabilitate cu privire la derularea creditului sunt:

- Acordarea creditului:

20215	=	2511	50.000 lei
<i>Credite de trezorerie- credite global de exploatare</i>		<i>Conturi curente</i>	

- Reținerea comisionului:

2511	=	7029	50.000 lei
<i>Conturi curente</i>		<i>Venituri din comisioane</i>	

- Înregistrarea dobânzii de încasat la sfârșitul lunii martie. Deși dobânda se va încasa toată la scadență (11 mai 2006) venitul din dobânzi se înregistrează lunar *conform principiului independenței exercițiilor*:

$$\text{Dobânda de încasat} = \frac{50.000 * 19 * 15}{360 * 100} = 395,83 \text{ lei}$$

2027	=	70213	395,83 lei
<i>Creanțe atașate</i>		<i>Venituri din dobânzi de la creditele de trezorerie</i>	

Aceeași formulă contabilă se face și pe data de 30 aprilie (cu suma de 625 lei) și pe data de 11 mai 2006 (cu suma de 229,16 lei)

- Rmbursarea la scadență a creditului și a dobânzii

22511	=	%	51.249,99 lei
<i>Conturi curente</i>		20215	50.000,00 lei
		<i>Credite de trezorerie- credite global de exploatare</i>	
		2027	1249,99 lei
		<i>Creanțe atașate</i>	

b. În cazul scontării efectelor de comerț dobânda se va încasa de către bancă cu ocazia acordării creditului pentru toată perioada până la scadență. Apar, în acest sens bani încasați pentru o perioadă mai lungă de timp, sume ce reprezintă, conform *principiului independenței exercițiilor* venituri înregistrate în avans.

Exemplu: Pe data de 2 mai 2006 se scontează o cambie în următoarele condiții:

- valoare nominală a cambiei 10.000 lei;
- scadența 20 august 2006, (108 zile perioada creditare)
- rata dobânzii 15 % pe an;
- comision la acordare 1% din valoarea nominală a cambiei.

$$\text{Dobânda încasată anticipat} = \frac{10.000 * 108 * 15}{360 * 100} = 450 \text{ lei}$$

$$\text{Comision încasat} = 10.000 * 1\% = 100 \text{ lei.}$$

- Înregistrarea scontării cambiei:

20111	=	2511	10.000 lei
<i>Scont și operațiuni asimilate</i>		<i>Conturi curente</i>	
- Reținerea comisionului și a dobânzii:			
22511	=	%	550,00 lei
<i>Conturi curente</i>		7029	<u>100,00 lei</u>
		<i>Venituri din comisioane</i>	
		376	450,00 lei
		<i>Venituri înregistrate în avans</i>	

- La sfârșitul lunii mai se înregistrează dobânda corespunzătoare lunii mai:

$$\text{Dobânda de încasat} = \frac{10.000 * 28 * 15}{360 * 100} = 116,66 \text{ lei}$$

376	=	70211	116,66 lei
<i>Venituri înregistrate în avans</i>		<i>Venituri din dobânzi de la creanțe comerciale și credite acordate clienților</i>	

Aceeași formulă contabilă se înregistrează la sfârșitul lunii iunie – 125 lei, la sfârșitul lunii iulie (125 lei) și pe data de 20 august 2006 (83,34 lei).

- Rambursarea creditului:

2511	=	20111	10.000 lei
<i>Conturi curente</i>		<i>Scont și operațiuni asimilate</i>	

Atunci când este dificil să se stabilească o relație cauzală între cheltuieli și venituri, trebuie să se procedeze la găsirea altor metode. Contabilul este chemat, într-o atare situație, să elaboreze o metodă logică și sistematică de repartizare, care să permită o conectare aproximativă. Dacă o astfel de repartizare nu pare a fi adevărată sau logică, atunci costurile vor fi înscrise integral la cheltuieli. O conectare corectă a cheltuielilor la venituri solicită delimitarea cheltuielilor încorporabile de cheltuielile neîncorporabile. Cheltuielile încorporabile (consumul de materii prime, manopera, o parte a cheltuielilor indirecte) sunt costuri angajate în fabricație și sunt încorporate în costul stocurilor (deci înregistrate în activ), fără a fi înscrise imediat la cheltuieli. În acest mod, aceste cheltuieli sunt raportate exercițiului următor, dacă produsul fabricației nu este realizat decât în exercițiul următor.

3. Principiul necompensării

Potrivit acestui principiu elementele de activ și de pasiv trebuie să fie evaluate și înregistrate în contabilitate separat, nefiind admisă compensarea între posturile de activ și cele de pasiv ale bilanțului, precum și între veniturile și cheltuielile din contul de rezultate.

Principiul necompensării este prevăzut de IAS 1 dar în același timp este inexistent sub această formă în cadrul Directivei a IV-a a Uniunii Europene. Directiva prevede (7.31.1.e) că: „elementele posturilor de activ și de pasiv trebuie să fie evaluate separat”. Interesant, este că Ordinul 403/1999 și ulterior 94/2001 au reținut în sfera principiilor contabile explicite, atât principiul necompensării cât și cel al evaluării separate a elementelor de activ și de pasiv, deși conceptul de pasiv, concept cu rezonanță juridică, nu este agreat la nivelul standardelor internaționale de contabilitate, fiind preferate conceptele de *capitaluri proprii* și *datorii*.

Elementele de venituri și cheltuieli trebuie compensate atunci, și doar atunci când:

- un Standard de Contabilitate cere sau permite acest lucru; sau
- câștigurile, pierderile și cheltuielile aferente provenind din aceeași tranzacție sau eveniment sau din tranzacții și evenimente similare nu sunt semnificative, astfel de valori trebuie agregate și nu trebuie prezentate separat.

Este important ca activele și datoriile, cât și cheltuielile și veniturile, atunci când sunt semnificative, să fie raportate separat. Compensarea realizată fie în contul de profit și pierdere fie în bilanț micșorează capacitatea utilizatorilor de a înțelege tranzacțiile întreprinse și de a evalua viitoarele fluxuri de numerar ale întreprinderii. Raportarea activelor după reducerile de valoare, de exemplu, reducerile pentru deprecierea stocurilor și reducerile pentru creanțele incerte, nu se consideră compensare.

În decursul activităților sale curente, băncile efectuează și tranzacții care nu generează venituri. Rezultatele unor astfel de tranzacții sunt prezentate, atunci când această prezentare reflectă substanța economică a tranzacției sau a evenimentului, prin compensarea veniturilor cu cheltuielile asociate care apar din aceeași tranzacție. De exemplu:

- câștigurile și pierderile din cedarea activelor imobilizate, inclusiv investițiile financiare și activele de exploatare, sunt raportate prin deducerea, din încasările din cedare, a valorii contabile a activului și a cheltuielilor de vânzare aferente;

- cheltuielile care sunt rambursate în baza unui contract cu un terț (de exemplu, un contract de subînchiriere) sunt compensate cu rambursările aferente;

- elementele extraordinare pot fi prezentate după deducerea impozitului și interesului minoritar, cu menținerea în note a valorilor brute.

Câștigurile și pierderile care apar dintr-un grup de tranzacții similare sunt raportate pe o bază netă, de exemplu, câștigurile și pierderile din diferențele de curs valutar sau câștigurile și pierderile la instrumentele financiare deținute în scopuri de tranzacționare. Totuși, astfel de câștiguri și pierderi sunt raportate separat dacă mărimea, natura sau incidența lor îndeplinesc condițiile pentru prezentarea separată, cerută de IAS 8, *Profitul sau pierderea netă a perioadei, erori fundamentale și modificări ale politicilor contabile*.

De la principiul necompensării există și derogări în ceea ce privește compensarea autorizată pentru rezultatele obținute din operațiile pentru swap-urile de dobândă și în general, pentru operațiunile de piață (titluri de tranzacție, instrumente financiare la termen).

Activele și pasivele financiare sunt compensate, iar în bilanțul contabil este raportată valoarea netă doar în cazurile în care există dreptul legal de a se compensa aceste sume cât și intenția părților de a realiza această compensare simultan.

4. Principiul nominalismului sau costului istoric

Potrivit căruia costul istoric la care un activ sau un pasiv a intrat în patrimoniu și a fost înregistrat în contabilitate trebuie să fie menținut. Acest principiu comportă derogări în ceea ce privește operațiile cu devize, titlurile de tranzacție și instrumentele financiare la termen, deoarece acestea fac obiectul unei reevaluări periodice la prețul de piață – la cursul zilei sau la cotația înregistrată de titluri la bursă.

Valoarea de înregistrare în contabilitatea băncilor a fost reprezentată de costul istoric, respectiv valoarea înregistrată în contabilitate în momentul obținerii unui bun, a unei creanțe sau cea din momentul contractării unei datorii. Aceasta este o valoare verificabilă, consemnată în documentul care atestă dreptul de proprietate asupra unui bun, un drept de creanță sau o obligație. Deoarece costul istoric este o valoare care vine din trecut, de la data procurării activelor și datoriilor unei entități, fiind o valoare verificabilă, este considerat un cost obiectiv. În plus, utilizarea unei valori care vine din trecut, de la data efectuării tranzacției, ca valoare de înregistrare contabilă, se face pe baza perenității întreprinderii, deci costul istoric este o valoare asociată cu principiul continuității activității.

Costul istoric este definit și verificabil. O dată stabilit, el rămâne la aceeași valoare atâta timp cât bunul rămâne în posesia băncii. Pentru a se putea baza pe informațiile furnizate de producători, utilizatorii interni și externi trebuie să se asigure că informația este exactă și bazată pe fapte. Or, tocmai utilizarea costului istoric, ca bază în măsurare, permite producătorilor să furnizeze, în situațiile financiare informații obiective și verificabile.

Apelarea la costul istoric presupune avantaje și dezavantaje pentru societatea bancară:

- avantaje: simplitatea calculului, asigurarea comparabilității datelor în timp și spațiu, asigurarea unui control eficient asupra operațiunilor efectuate în contabilitate;
- dezavantaje (apar în condiții de inflație): subevaluări ale imobilizărilor, stocurilor, subevaluarea costului materialelor precum și a amortismentelor;

Contabilitatea în cost istoric presupune menținerea valorii activului sau a datoriei la valoarea inițială, iar eventualele fluctuații ale valorii acestora în raport cu valoarea actuală sunt reflectate prin aplicarea principiului prudenței, care presupune o tratare asimetrică a minusurilor și plusurilor potențiale de valoare, prin înregistrarea pierderilor probabile, dar nerecunoașterea plusurilor latente de valoare. În felul acesta, după opinia criticilor principiului prudenței, întreprinderile acumulează pierderi contabile care nu reflectă potențialul lor.

În acest sens, o dată cu dezvoltarea piețelor financiare și, în special, cu extinderea puternică a derivatelor (*forwards, futures, swaps* și opțiuni) și sporirea implicării băncilor în operații cu instrumente financiare, costul istoric – în varianta pură – a devenit astăzi inadecvat ca bază de evaluare a tranzacțiilor bancare, deoarece nu mai reflectă noua realitate economică.

În consecință, contabilitatea bancară actuală a evoluat de la o evaluare în forma pură a costului istoric către un *model mixt*, în care diferite reguli de evaluare sunt aplicate în funcție de intențiile managerilor de a păstra în portofoliu anumite active și datorii. Astfel, instrumentele financiare (împrumuturi, obligațiuni, depozite sau instrumente financiare derivate) deținute de o bancă sunt clasificate în două portofolii (sau *books*, engl.) principale: instrumente financiare care, în principiu, sunt deținute cu intenția de a fi păstrate până la maturitate sau sunt investite pe termen lung (*banking book*, engl.) și instrumente financiare deținute cu scopul de a fi tranzacționate pe termen scurt (*trading book*, engl.).

Instrumente financiare de tipul *banking book* sunt evaluate, din prudență, la cost sau la cea mai mică valoare dintre cost și prețul pieței (*lower of cost or market*, engl.). În general, evaluarea la cea mai mică valoare dintre cost și prețul pieței poate fi considerată ca cea mai conservatoare variantă a evaluării la cost istoric, fiind astfel o ilustrare a principiului prudenței care are o mare importanță în modelul contabil tradițional. Astfel, prin evaluarea la cea mai mică valoare dintre cost și prețul pieței, un activ bancar este evaluat la prețul pieței atunci când prețul pieței este mai mic decât costul său de achiziție, în condițiile în care pierderile potențiale sunt recunoscute efectiv în contul de profit și pierdere al băncii, în timp ce câștigurile nerealizate nu sunt recunoscute. În schimb, instrumentele financiare de tipul *trading book* (care sunt tranzacționate frecvent) sunt contabilizate la prețul pieței (*market to market*, engl.), profitul sau pierderea rezultat(ă) fiind recunoscut(ă) direct în contul de profit și pierdere.

Acest model mixt de evaluare a bilanțului contabil, care combină evaluarea la cost istoric cu evaluarea la prețul pieței, este considerat adecvat doar dacă băncile gestionează cele două portofolii de o manieră complet separată. Însă acest lucru nu se întâmplă, deoarece în practica curentă a managementului riscului elementele portofoliului de tipul *trading book* sunt adesea utilizate pentru acoperirea expunerilor din portofoliul de tipul *banking book*. Datorită tratamentelor contabile diferențiate ale elementelor din diferite portofolii, normalizatorul contabil internațional – IASB – a dezvoltat contabilitatea de acoperire a riscului (*hedge accounting*, engl.) pentru a se reflecta în mod adecvat în situațiile financiare combinarea riscurilor cu instrumentele de acoperire împotriva riscurilor. Din punct de vedere contabil, printr-o operație de acoperire a riscului se înțelege desemnarea unui instrument derivat sau, la limită, nederivat, ca un instrument de compensare, totală sau parțială, a modificării valorii juste sau a fluxurilor de numerar aferente unui element acoperit împotriva riscurilor. Un element acoperit împotriva riscurilor poate fi un activ, o datorie, un angajament ferm sau o tranzacție preconizată, expuse riscului de modificare a valorii sau de modificare a fluxurilor viitoare de numerar.

BIBLIOGRAFIE:

1. Dănilă N., Berea O. A. *Managementul bancar- fundamente și orientări*, Ed. Economică, București, 1996
2. Dedu, V. *Gestiune bancară*, Ed. Didactică și Pedagogică, R.A. București, 1996
3. N. Feleagă, I. Ionașcu –*Tratat de contabilitate financiară, vol I*, Ed. Economică, București, 1998
4. Forescu, C. *Marketing- Marketer*, Grup Academic de Marketing și Management, București 1992
5. Galiceanu I. Cristea. M *Contabilitate bancară- aplicații practice*, Ed. Universitaria, Craiova 1998
6. Ionescu, L. *Băncile și operațiunile bancare*, Ed. Economică, București, 1996
7. Negruș, M. *Plăți și garanții internaționale*, Ed. ALL, București, 1997
8. Negruș M. *Tehnici de calcul valutar financiar*, Ed. Militară, București, 1992
9. Odobescu, E. *Marketingul Bancar național și internațional, Ediția a doua revizuită*, ed. Sigma Promex, București, 1999
10. Ungureanu, P. *Banking – Produse și operațiuni bancare*, Ed. Dacia, Cluj- napoca, 2001
11. Zaharciuc E. *Contabilitatea societăților bancare*. Ed. Teora, București, 2000
12. *** *Standardele Internaționale de Contabilitate, București, 2006*